

Museer og skoler finder nye veje sammen

Med en længere skoledag og en skolereform, der vægter 'den åbne skole', er der behov for at finde nye veje for samarbejdet mellem skoler og museer. Projektet 'Nye Veje' har haft til formål at gøre det lettere for lærerne at bruge museerne på egen hånd eller på nye måder sammen med deres elever.

Forfatter: [Mette Byriel-Thygesen](#), museumsinspektør, Nationalmuseet

På museerne kender vi alle skoler, der kommer med "fakta-ark" på egen hånd, hvor det gælder om at finde årstal eller tip en 13'er. Nye Veje projektet er et forsøg på at opkvalificere skolernes museumsbesøg på egen hånd ved at inspirere til at bruge museerne i undervisningsøjemed på nye måder og i nye fag. Denne artikel er en afsluttende opsamling på erfaringer fra projektet.

Om projektet

Nye Veje løb fra 2015-2017 og udgangspunktet var, at syv samarbejdende museer, herunder Svendborg Museum, Vesthimmerlands Museum, Museum Lolland-Falster, Kulturhistorie Aabenraa, Trelleborg, Kongernes Jelling og Nationalmuseet, etablerede en række lærende partnerskaber på tværs af skoler og kulturhistoriske museer for sammen at udvikle nye og bæredygtige undervisningskoncepter. Herefter er en række konkrete initiativer blevet udviklet, afprøvet og evalueret sammen med lærere og elever. Projektet har samtidig haft til formål at udfordre museernes 'vanetænkning'. Målet med projektet var – på tværs af de samarbejdende museer – at udvikle nye undervisningsformer, som rækker ud over det gængse undervisningsforløb, den gængse rundvisning eller workshops.

Projektets output er udgivelsen [*Brug dit museum!*](#) – et inspirationskatalog til lærere med 10 bæredygtige forløb på museer, som kan bruges overalt i landet. I forhold til udgivelsen *Brug dit museum!* var det vigtigt, at der ikke blev lagt for meget "ansvar" over på den enkelte lærer. Det er ikke alle lærere, der vil være i stand til at fortælle om kilder, arbejde med kilder eller stå for formidlingen af historie på et museum. Præmissen var, at hvert museum i projektet udviklede et eller flere bæredygtige forløb i samarbejde med skoler – herefter byttede museet forløb med et andet museum for at sikre et bæredygtigt fundament. Efterfølgende blev forløbet evalueret og ændret med rettelser fra samarbejdsmuseet og skolerne.

Her afprøves forløbet "Nye Veje i gamle spor" med en middelalderbyvandring i Svendborg. Foto: Jens Wognsen

Samarbejdet mellem museer og skoler

En af grundpræmisserne for projekt *Nye Veje* var forankringen i skolernes behov, og at lærere og elever indgik i lærende partnerskaber med fokus på fælles udvikling med museerne. I en ændret skolehverdag efter reformen kan det være en udfordring for kulturinstitutioner og skoler at samarbejde, også selvom åben skole i den grad lægger op til samarbejder og involvering med lokalmiljøet. Med lærende partnerskab menes der et partnerskab, som forpligter begge veje i udvikling og sparring, og at man dermed lærer af

hinanden. Samarbejde mellem skoler og museer er ikke noget nyt, men disse samarbejder er ofte af kortvarig karakter og desværre sjældent gensidigt i forhold til mængden af udbytte. Skolerne har ofte en lang planlægningshorisont, hvilket også mærkes i *Nye Veje* projektet i forhold til en presset tidsplan og forsinkelser. Skolerne har ikke den nødvendige tid, har ikke økonomi eller arbejdstimer til at indgå længerevarende samarbejder uden økonomisk indsprøjtning – som en projektdeltager fra et samarbejdsmuseum formulerede det:

” Så længe samarbejdet foregår på skolernes præmisser, så foregår det ganske udmærket. Men man skal forstå, at det kræver direkte kontakt for at blive lukket indenfor. Skolerne er pressede pga. skolereformen. Det vanskeliggør mulighederne for at holde møder.

Overordnet set var det vigtigste – set i lyset af et lærerliv med et stigende antal krav – at sikre forløb, der hurtigt og smertefrit kunne indgå i den daglige undervisning. Det var derfor vigtigt at være enormt præcis og dækkende med de informationer, der skulle bruges i forhold til forløbet. Det samlede indtryk hos samarbejdsmuseerne er, at skolerne ”bombarderes” med tilbud, og det er svært at trænge igennem, når man havner i mængden af interessante tilbud. Skolevirkeligheden i dag har det vanskeligt ved at have tid til lærende, længerevarende og forpligtende partnerskaber. Intentionerne er gode, men realiteterne er noget andet. Som det også ses hos samarbejdsmuseerne er det ofte ildsjælen blandt lærerne, man samarbejder med:

” Det drejer sig om at finde den rette person at samarbejde med – ildsjælen. Uden en ildsjæl på skolen sker der intet, uanset om der findes formaliserede samarbejdsaftaler. Først MEGET sent i vores forløb fandt vi denne ildsjæl, derefter fik vi lidt mere skub i samarbejdet.

Projektets succes var i høj grad betinget af udbytterigt skolesamarbejde, hvilket var vanskeligt for de museer, som ikke allerede havde en etableret kontakt med en af de lokale skolars ildsjæle. For de museer, som allerede havde forpligtende partnerskab, lykkedes projektet i højere grad. For andre museer var projektet en anledning til at få en samarbejdsskole, etablere kontakt og lære hinanden at kende – dog uden at det førte til konkrete forløbsskabeloner, som kunne bruges i projektet. Lærende partnerskaber har i dag været ved at lykkes uden en ildsjæl fra skolen engagerer sig eller, at der følger penge med til frikøb af lærere.

Elever som formidlere

Det, der virkede særligt godt, var, når eleverne selv skulle på opdagelse i den lokale historie. Svendborg Museum udarbejdede f.eks. et byvandringkoncept om middelalderens spor i byen, der kan bruges alle steder. Forløbene ”Nye Veje i gamle spor”, ”Byen besat”, ”Huset, hvor du bor” og ”Miniguider” viser, hvor godt det fungerer, når eleverne skal præsentere og formidle historie. Det tilføjer forløbet seriøsitet, at eleverne skal stå foran andre og formidle tilegnet viden. Erfaringerne fra udarbejdelsen af forløb er, at personfortællinger, skæbner,

rollespil og livshistorier virker godt i forhold til elever og deres engagement i undervisningen.

En anledning til at tage et nærmere blik på egen undervisningspraksis

Projektet har givet anledning til et kærkomment blik på museernes egen undervisningspraksis og har givet et godt netværk og faglig sparring – særligt gavnligt for de institutioner, hvor kun en person arbejder med undervisning eller formidling. Projektet har overordnet bidraget til fokus på undervisningspraksis og udvikling hos samarbejdsmuseerne. Den største udfordring har været, at "transformere" forløb fra et museum til et andet. Det var ikke alle museer, som nåede i mål med "forløb-bytte", hvilket primært skyldtes tidspress. Det har været meget brugbart, at idésparre og samarbejde på tværs. Flere af museerne fandt det meget udbytterigt at få indblik i andre praksisser end ens egen, og tilbagemeldingerne var, at projektet var en god anledning til at skabe et godt netværk. Det er givende og udbytterigt, at få et indblik i andre museers virkelighed og praksis, så vi kan lære af hinandens erfaringer. Som en projektdeltager sagde:

” Et absolut godt projekt, som vi har fået meget ud af. Det har givet et boost af vores skoletjeneste, som vi for alvor havde brug for, og det har styrket vores relation til skolerne i vores kommune på en forhåbentlig varig måde.

Dog er der stor forskel på, hvordan og hvor meget museerne hver især arbejder med undervisning. Flere af museerne har ikke skoler, som besøger museerne på egen hånd, men som altid booker et undervisningsforløb. Hvis transportforholdene er dårlige og mangelfulde, kommer skolerne ikke så ofte på egen hånd, og derfor er behovet for udviklingen af forløb på egen hånd mindre. Alle samarbejdsmuseer har dog implementeret elementer eller hele forløb fra projektet i deres undervisningsafdeling efterfølgende.

På Jellingmonumenterne udforsker eleverne historie og matematik. Forløbet handler bl.a. om, hvordan kulturarv kan inddrages, når eleverne udregner højden på gravhøje, og hvordan matematikundervisningen med fordel kan rykkes udenfor klasseværelset. Foto: René Georg Johansen

Samarbejdsmuseerne var ikke alle sammen vant til, at arbejde specifikt med at udvikle undervisningsforløb eller opsætte læringsmål. Særligt for de mindre museer var det udfordrende, at bruge den nødvendige tid på projektet. På mindre museer sidder man ofte i en position med mange forskellige kasketter på – ikke kun undervisning. Det at tænke i nye fag og enkle greb er en stor udfordring – særligt for de mindre museer, som ikke er vant til at afprøve, udvikle og producere undervisningsforløb og materialer. De syv samarbejdsmuseer arbejder inden for forskellige traditioner, tempi og satsninger på undervisningsområdet, hvilket både har været en styrke og en udfordring i projektet. Det har været en udfordring at sikre, at forløbene ikke blev for avancerede, og forløbene ikke blev så afhængige af bestemte partnere, at de vanskelig kunne benyttes af andre. Museer er vant til at tænke i bestemte perioder, samlinger og genstandsfelt. Styrken er, at *Nye Veje* har været en anledning til at tænke ud af boksen ved at tænke ud over det enkelte museums særlige historiske periode og særlige genstandsfelt.

“Brug dit museum!”

Idékataloget *Brug dit museum!* er sendt ud til alle landets grundskoler og består af 10 forløb til indskoling, mellemtrin eller udskoling. Udgivelsen er tænkt som inspiration til lærere i forhold

til at bruge de omkringliggende museer på egen hånd med elever i grundskolen. Derudover indeholder publikationen syv forslag til andre måder at bruge museet på. Museerne skulle tilrettelægge forløb, hvor læreren ikke bruger for meget forberedelsestid. Forløbenes benskænd var, at de skulle være enkle at gå til for læreren med eksempler på før- og efter aktiviteter. Forløbene kan bruges overalt i landet, og flere af dem kan også bruges på kunstmuseer og naturhistoriske museer.

 [Se publikationen "Brug dit museum!"](#)

Sammenfattende peger erfaringerne fra *Nye Veje* på:

- **Brug af samarbejdskontrakter**

Indledende i projektet kunne man med fordel have indgået kontrakter med samarbejds museer for at afklare spørgsmål såsom; hvad forventes? Hvad skal leveres og hvornår? Man kunne ligeledes have indgået samarbejds kontrakter med skoler inden projektets start. Forventningsafstemning, klare målsætninger og konkrete aftaler om leverancer er afgørende for projektets proces og afsluttende produkt. Der skulle have været afholdt et informationsmøde, inden pengene blev søgt, for at sikre, at projektet havde relevans for det enkelte museum.

- **Økonomisk støtte til skoler, som indgår i et samarbejde**

Der var ikke afsat penge til frikøb af lærere. Økonomisk støtte kunne have betydet en større involvering fra skolerne.

- **Projektdeltagere skal have erfaring med udvikling af undervisning**

Museer i et så ambitiøst udviklingsprojekt som *Nye Veje* skal have en person tilknyttet, som er vant til at arbejde med undervisning og udvikle forløb. Det er f.eks. en udfordring, når museerne ikke er vant til at arbejde med læringsmål.

- **Nye Veje har været en kærkommen mulighed for at se nærmere på egen undervisningspraksis**

Alle museer har implementeret elementer eller hele forløb fra projektet efterfølgende. Projektet har givet anledning til et kærkomment blik på egen undervisningspraksis og givet et godt netværk og faglig sparring – særligt gavnligt for de institutioner, hvor kun en person arbejder med undervisning eller formidling.

- **Museer er dybt forankret i deres særlige faglige område og faglige stolthed**

Det er vanskeligt for museer at tænke undervisningsforløb som uafhængige af formidler og tænke forløbene som bæredygtige. Museer er vant til at tænke i egen særlig historisk periode, særlige genstandsfelt og dermed en specifik faglighed. Det er derfor udfordrende at tænke nye fagligheder og fag ind i museets undervisning.